

SPINOZA EN ADVAITA (12) verantwoordelijkheid

Als er geen vrije wil bestaat hoe kan er dan iets als verantwoordelijkheid bestaan? Verantwoordelijkheid houdt ten nauwste verband met de begrippen goed en kwaad. In een terminologie van Spinoza: verantwoordelijkheid dient net als goed en kwaad een particulier belang. Goed en kwaad zijn geen objectieve eigenschappen en zijn bij consensus afhankelijk van tijd en plaats, evenzo de verantwoordelijkheid.

Het is evident dat het in het normale relatieve (maatschappelijk) bestaan deze begrippen noodzakelijk zijn, omdat niet verwacht mag en kan worden, dat iedereen vanuit Zelfbewustheid komt tot een ik-loos handelen en een zijn, onafhankelijk van een gebod of verbod.

Maar dit beschouwen als een meerwaarde voor de een en een minwaarde voor de ander zou een flagrante tekortkoming zijn in de beleving van dat inzicht. Immers er is niets buiten het Zelf, alles is een modus, een volmaakte uitdrukking van God. Er is daarin ietsel noch geen ietsel, volmaaktheid noch onvolmaaktheid (zie Avadhuta Gita vers 1.29).

Dat een dergelijk inzicht alleen voor een happy few bereikbaar is en dat er twee gelukzaligheden bestaan is inherent aan het denken, het ik-besef in een relatieve zienswijze van bestaan.

Het zal duidelijk zijn dat een dergelijk denken door de ratio en diepe intuïtie (supra rationaliteit) en een uitzuiveren daarvan, op natuurlijke wijze overstegen moet en kan worden. De geest is door de diep gewortelde ervaringen en bijbehorende gevoelens, de percepties, een onbetrouwbare partner, tegelijkertijd is die zelfde geest het werktuig om voorbij te kunnen gaan aan het denken, te komen tot een Zelfbewust (Selfrealisation!) ik-loos zijn en werken, waarin de vraag van een verantwoordelijkheid zelfs niet meer aan de orde komt. Dit niet meer aan de orde komen van deze vraag wordt voortreffelijk verwoord in de Tao Te Ting vers 38 :
“ Hoge deugd is geen deugd, daarom juist deugd.”

Het ik-loos zijn en handelen heeft geen besef van een deugdzaam handelen, het handelen is juist en verantwoord, zelfs indien het door de maatschappij als zodanig niet erkend wordt. Tegelijkertijd is dit zijn en handelen vrij van enige besmetting vanuit de idee “het is niet ik die handelt, dus doe maar”; immers een dergelijke gedachte draagt weer een ik-besef in zich.